

Psoriasis'e ilişkin bilimsel çalışmalarda iki dermatolojist: Cevat Kerim İncedayı ve Bertha Ottenstein

Doç. Dr. Çağatay Üstün.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, İzmir.

Özet

Dermatoloji alanındaki hastalıkların çeşitliliği yüzünden çoğu kez hekimler bu hastalıkların teşhis ve tedavisi için bilimsel uğraş vermek durumunda kalmışlardır. Aynı durum yine dermatolojik bir hastalık olarak kabul edilen Psoriasis için de geçerlidir. Psoriasis'e ilişkin yakın döneme ait bilimsel ve tarihsel literatürü incelerken pek çok bilim insanı arasında Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı ve Prof. Dr. Bertha Ottenstein isimlerine rastlamaktayız. Bunlardan Dr. Cevat Kerim İncedayı ünlü Türk dermatologu Prof. Dr. Hulusi Behcet'ten sonra gelen yeni jenerasyonun temsilcisidir. Dr. Bertha Ottenstein ise Almanya'dan ülkemize davet üzerine göç eden ve bir süre burada hizmet veren, Almanya'nın ilk kadın dermatoloji doçentidir. Makalemizde bu iki dermatologun kısa biyografisine, psoriasis hastalığına getirmiş oldukları bakış açılarına ait çalışmalarına kısaca değineceğiz.

Anahtar Kelimeler: Dermatoloji, Tarih, İncedayı, Ottenstein

Abstract

Two dermatologists on scientific studies regarding psoriasis: Cevat Kerim İncedayı and Bertha Ottenstein

Due to an array of disorders in the field of dermatology, physicians very often go through scientific endeavors to diagnose and treat the disorders. This same rule applies to the dermatological disorder named Psoriasis. As we look at the contemporary scientific and historical writings on Psoriasis, we come across to the names of Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı and Assoc. Prof. Bertha Ottenstein within a wide canon of scholars. Dr. İncedayı is the new generation's representative following the footsteps of the renowned Turkish dermatologist Prof. Dr. Hulusi Behcet. Whereas Dr. Bertha Ottenstein, who had immigrated to our country on an invitation and given her services for a period of time is considered Germany's first female associate professor of dermatology. In our article, we will shortly touch on these two dermatologists' brief biographies as well as their point of views on psoriasis disorder.

Key Words: Dermatology, History, İncedayı, Ottenstein.

Giriş

Makalemizde, bir dönem Türkiye'de dermatoloji alanında önemli katkılarda bulunmuş olan iki isimden kısaca bahsedeceğiz. Bunlardan Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı ülkemizdeki dermatolojinin en parlak döneminden, Hasan Reşat Sığındım ve Hulusi Behcet hocaların bulunduğu ekolün içinden çıkmıştır. Diğer isim ise Nazi Almanyasının kendi ülkesindeki bilim insanlarına yaptığı baskılar sonucu ülkemize sığınan ve buraya gelerek dermatoloji çalışmalarına önemli katkılar sağlayan Dr. Bertha Ottenstein'dir.

Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı (1894-1971)

1894 yılında Sinop'ta doğdu. 1918 yılında Askeri Tıp Akademisinden mezun oldu. Stajını Gülhane Tatbikat Mektebinde yaptı. O dönem yaşanan Milli Mücadele hareketine ve Kurtuluş Savaşına katılmak için Ankara'ya gitti. Cephelerde gösterdiği, başarı ve özveri nedeniyle İstiklal Madalyasına layık görülerek binbaşı rütbesine yükseltildi. Savaşın sonunda ihtisas yapmak için İstanbul Tıp Fakültesi Dermatoloji ve Frengi Kliniğinde asistan oldu. Hocası Prof. Dr. Hasan Reşat Sığındım'ın tavsiyesi üzerine Viyana Üniversitesi Dermatoloji Kliniğinde kurslara katıldı. Burada Arzt, Oppenheim, Kren ve Kerl gibi hekimlerin yanı sıra beslenme, metabolizma ve alerji ile ilgili deri hastalıkları konusunda otorite olan Dr. Urbach'ın yanında çalışma fırsatı buldu. Viyana'dan

Yazışma Adresi: Doç. Dr. Çağatay Üstün
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
35100 Bornova / İzmir
E-mail: cagatay.ustun@ege.edu.tr

Müracaat tarihi: 25.05.2010
Kabul tarihi: 29.03.2011

Türkiye'ye döndükten sonra Haseki Hastanesi Deri ve Frengi Kliniğinde görev yaptı. Cumhurbaşkanı Atatürk'ün direktifleriyle gerçekleştirilen 1933 Üniversite Reformu dolayısıyla İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Kliniğine geçti. Burada dönemin ünlü dermatologu olan Prof. Dr. Hulusi Behçet'in güvenini kazanması ve akademik başarısı nedeniyle kliniğin ikinci önemli kişisi konumuna geldi. Klinikte bir biyokimya laboratuvarı oluşturulması için Dr. Hulusi Behçet'in de yardımlarıyla Almanya'da Freiburg Dermatoloji Kliniğinden Prof. Dr. Rost ile Doç. Dr. Bertha Ottenstein'in Türkiye'ye getirilmesinde rolü oldu. Buradaki amaç, dermatolojinin sadece morfoloji ile sınırlanmayarak, biyokimya ve etyoloji ile birleştirilmesiydi. Dr. Cevat Kerim İncedayı ve Dr. Bertha Ottenstein beraber Dermatoloji'de Diyet Tedavisi isimli Türkçe ve Almanca bir monografisi yayınladı. 1948 yılında Prof. Dr. Hulusi Behçet'in ölmesinin ardından dermatoloji kliniğinin başkanı oldu. Dr. İncedayı özellikle psörazis hastalığının patogenezi ve tedavisinde lipoid ve potasyum diyetinin rolü hakkındaki bilgileri literatürde yayınlamak suretiyle ortaya koymuştur. Bunun dışında Şark Çıbanı hakkında yerli ve yabancı literatüre geçmiş ve Diyarbakır'daki gözlemlerine dayanan bir monografi yayınlamıştır. Ayrıca Lepra'nın kliniği, deri retikülozları, Lassuer-Graham Little Sendromu, Werner sendromu hakkında araştırmalarda bulundu. Türk Tıp ve Dermatoloji Cemiyeti, Alman ve Fransız Dermatoloji ve Sifiliz Cemiyetlerine üyeydi. Dr. İncedayı 21 Kasım 1971 yılında vefat etti (Şekil 1) (1,2,3).

Şekil 1: Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı

Prof. Dr. Bertha Ottenstein (1891-1956)

27 Şubat 1891'de Nürnberg'de doğdu. İlgisi nedeniyle Erlangen Üniversitesi kimya bölümünü bitirdi. Daha sonra Münich Üniversitesinde tıp eğitimi yaparak tıp doktoru oldu. Bilimsel çalışmalarını Dr. Siegfried J. Thannhauser'in (1885-1962) idaresi altında gerçekleştirdi. Münich'de F. von Müller'in yanında başasistan olduktan sonra Jena Üniversitesinde Gutbier'in yanında kimya laboratuvarında kolloid kimya bölüm şefi ve daha sonra da Berlin'de Kaiser-Wilhelm Enstitüsü biyokimya bölümünde Prof. Dr. Carl Neuberg'in (1877-1956) asistanı olarak çalıştı. Bu sayede biyokimya ve analitik kimya'nın önemli sorunları üzerinde fikir yürütme şansına sahip oldu. Daha sonra Freiburg Üniversitesi Dermatoloji Kliniğinde ünlü hekim Prof. Dr. Georg Alexander Rost'un yanında görev aldı. Bu klinik Dr. Rost sayesinde Almanya'daki diğer kliniklerde rastlanmayan laboratuvar olanaklarına sahip olmuştur. Dr. Ottenstein bu fizyolojik kimya laboratuvarının idaresini yürütürken özellikle kan ve cilt fermentlerinin kimyevi değişimleri ve sifiliz üzerinde çalışmalarını sürdürdü. Diğer cilt hastalıklarının metabolizma ile ilişkisini araştıran Dr. Ottenstein, özellikle karbonhidrat, lipid metabolizması, asid-baz sorunları üzerinde araştırmalar yaptı. Terleme banyoları ile kan ve ter değişimlerini inceleyerek terleme banyosu tedavisinin temelini atmıştır. Bu çalışmalarının bir bölümünü Prof. Dr. Alfred Marchionini (1899-1965) ile sürdürdü. Dr. Ottenstein Almanya'nın ilk kadın dermatoloji doçenti unvanını 1931 yılında aldı. Mart 1933'de Nasyonel Sosyalist Hükümetin göreve gelmesi ile çok sevdiği kliniğinden ayrılmaya mecbur kaldı. Bilimsel çalışmalarıyla iyi tanınan Dr. Ottenstein Budapeşte'deki ünlü L. Nékam'dan tarafından kliniğinde çalışmak üzere davet edildi. Burada bir süre çalışarak, Xanthomatose'larda kolesterin metabolizması hakkında incelemeler yaptı. 1935 yılında Prof. Dr. Hulusi Behçet'in isteğiyle İstanbul Üniversitesi Deri Hastalıkları ve Frengi Kliniği laboratuvar şefliği görevini yürütmek üzere Türkiye'ye geldi. 1935-1945 yılları arasında bu klinikte önemli çalışmalarda bulundu. Aynı klinikte görevli Dr. Cevat Kerim İncedayı ile psoriasis hastalığında karbonhidrat, lipoid ve maden metabolizmaları hakkındaki araştırmalar bunun önemli bir kısmını oluşturur. Türkçe ve Almanca olarak Deri Hastalıklarında Metabolizma Bozuklukları isimli kitabın hazırlanmasını Dr. İncedayı ile beraber yaptı. Dr. Ottenstein Türkiye'de bulunduğu süre içinde dermatoloji kliniğine ilaveten Kanser Araştırma

Enstitüsünde Prof. Dr. Siegfried Oberndorfer'in (1876-1944) yanında ek bir görev aldı. Dr. Bertha Ottenstein Türkiye'deki çalışma ortamını kısa sürede benimsemesi ve Türkiye'yi bir vatan gibi görmesinden dolayı 1945 yılında Boston'da görev yapan eski dostu Prof. Dr. Siegfried J. Thannhauser ve Prof. Dr. F. M. Thurmon'un yönettiği dermatoloji kliniğinde çalışma davetlerine ilk anda olumlu cevap veremedi. Ancak daha sonra Boston'a gitti. Buradaki klinikte embryonal deride keratin oluşumu üzerinde araştırmalarda bulundu. Amerika'dayken bile İstanbul'da çalıştığı kliniği ile bağlantısını kesmedi ve Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı ile bilimsel fikir alışverişini sürdürdü. Profesörlük unvanını yine bu ülkede görev yaparken aldı. 17 Haziran 1956'da ani bir kalp krizi nedeniyle vefat etti. Ölümünün duyulmasının ardından bir dönem mesai arkadaşı olan Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı onun yaşamını ve çalışmalarını İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisinde yayınladı. Buradaki birkaç satır Dr. İncedayı'nın Dr. Bertha Ottenstein'a gösterdiği vefayı anımsatmaktadır. "...Şimdi ne yazık ki, onun sağlam ve güvenilir fikirlerini bir daha alamayacağımızı düşünmek benim için olduğu kadar arkadaşlarım için de üzüntü vericidir. Tek tesellimiz onun yüksek özelliklerini ve hatıralarını düşüncelerimizde ve kalplerimizde devam edeceğine emin olmamızdır" (Şekil 2) (4,5,6,7,8).

Şekil 2: Prof. Dr. Bertha Ottenstein

İncedayı ve Ottenstein'in Dermatoloji ve Psoriasis ile İlgili Çalışmaları

Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı ve Prof. Dr. Bertha Ottenstein'in aynı klinikte görev yaptıkları dönem içerisinde dermatolojiye sağladıkları katkılar hakkında kısa bilgiler vereceğiz. Konu hakkında araştırma yapmak isteyenlerin kaynaklara kolay erişebilmesi için kitap ve makale künyelerinden Türkçe olanların orijinal dili tercüme edilmemiştir.

Kitap:

- 1- İncedayı CK., Ottenstein B., Dermatolojide diyet tedavisi II-III : tegaddi esasları ,tegaddi zararları ve deri hastalıkları, İstanbul, 1936.
- 2- İncedayı CK., Ottenstein B., Psoriasis'in Lipoidozlarla Alakasına Dair Yeni Tetkikler, Kenan Basımevi, İstanbul 1938.
- 3- İncedayı CK., Ottenstein B., Muhtelif dermatozlarda hamız kalevi müvazenesinin tayini ve bulunan tedavideki kıymeti, Kenan Basımevi, İstanbul 1939.
- 4- İncedayı CK., Ottenstein B., Dermatoloji'de Diyet Tedavisi (Türkçe-Almanca Monografi) 207 sayfa, Kenan Basımevi, İstanbul 1939.

Makale: (Türk ve Yabancı dergiler)

- 1- İncedayı CK., Ottenstein B., Derinin Kimyevi Bünyesine Dair, Deri ve Frengi Arşivi, Cilt 3, No 13-14, 1936.
- 2- İncedayı CK., Ottenstein B., Diätbehandlung Inder Dermatologie, Deri ve Frengi Arşivi, 3: 1168-1173 (13-14), 1936.
- 3- İncedayı CK., Ottenstein B., Dermatoloji'de Diyet Tedavisi, Deri ve Frengi Arşivi, Cilt 6, No 15-16-17, 1936.
- 4- İncedayı CK., Ottenstein B., Psoriasis'in Lipoidozlarla Alâkasına Dair Yeni Telakkiler, Deri ve Frengi Kl. Arşivi, 5: 1817-1857 (29-30), 1938.
- 5- İncedayı CK., Ottenstein B., Neuere Untersuchungen über die Beziehungen zwischen Psoriasis und Liloidosen, Acta Dermato-Venereologica, Helsing-fors, 1939.
- 6- İncedayı CK., Ottenstein B., Zur Frage der Behandlung der Psoriasis mit Kaliumarmer Diät und Nebennierenrindenextrakt, Dermatologica (Basel), Vol 80, 18, Fasc. 2, 1939.
- 7- İncedayı CK., Ottenstein B., Report on Recent Researches Regarding the Relationship Between Psoriasis and Lipoidosis, Dermatologica, 80: 18-26 (1), 1939.
- 8- İncedayı CK., Ottenstein B., Neuere

- Untersuchungen Über die Beziehungen Zwischen Psoriasis und Lipoidosen, Acta Derm. Venerologica, 20: 1939.
- 9- İncedayı CK., Ottenstein B., Ref. Zbl. Haut-u. Geschl-Kr. 63, 222 (1940)
- 10- İncedayı CK., Ottenstein B., Vitamin C Sürrenal Kışı ve Psöriasis, Deri ve frengi Kl. Arşivi, 7: 2277-2293, 1940.
- 11 - İncedayı CK., Ottenstein B., Vitamin C, Nebennirenrinde und Psoriasis, Dermatologica, 84: 5-6, 1941.
- 12- İncedayı CK., Ottenstein B., Ref. Zbl. Haut-u. Geschl-Kr. 67, 494 (1941)
- 13- İncedayı CK., Ottenstein B., Vitamin C, Nebennierenrinde und Psoriasis, Dermatologica (Basel) Vol 84, Fasc. 5-6, 1941.

Kaynaklar

1. Nemlioglu F., Ord. Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi (Özel Sayı) , Ocak 1972, III (1), 2-7
2. Unat EK., Tıp Dallarındaki İlerlemelerin Tarihi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Vakfı Yayınları 4, İstanbul, 1988; 68-75
3. Köşlü A., Ord. Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı, CD Kaynak, 2002
4. Voß E., Frauen in der Wissenschaft an der Universität Freiburg (550 Jahre Albert-Ludwigs-Universität Freiburg), Baden-Wettemberg Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst, 2007; 84-86
5. Schmialek A., Professor Dr. Bertha Ottenstein (1891-1956) Leben und Werk, Erlangung des Medizinischen Doktorgrades der Medizinischen Fakultät der Albert-Ludwigs-Universität Freiburg i. Br. 1995
6. İncedayı CK., Prof. Dr. Bertha Ottenstein, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 19 (3-4) 1956; 517-519
7. Eppinger S. Meurer M. Scholz A. The Emigration of Germany's Jewish Dermatologists in the Period of National Socialism, JEDAV, 2003; 17, 525-530
8. Scholz A. Burgdorf W. The Exodus of German Dermatologists and Their Contributions to their Adopted Countries, Clinics in Dermatology, 2005; 23, 520-526